

TRIGLAVSKI NARODNI PARK

unesco

Biosferno območje
Julijske Alpe

ČASOPIS SKUPNOSTI ŠOL
BIOSFERNEGA OBMOČJA JULIJSKE ALPE **2024/2025**

TRIGLAVSKI NARODNI PARK
ZA VSAKOGAR

POBRATENA PARKA

SKUPNOST ŠOL

NARAVA POZIMI POČIVA

MLADI NADZORNIK

GAMS

SUPERTETA INTEGRITETA

PODNEBNE SPREMEMBE

ZA MLADE

SKUPNOST ŠOL

Biosfernega območja Julijske Alpe

TRIGLAVSKI NARODNI PARK

Pred tabo je že 10. številka časopisa za učence Skupnosti šol Biosfernega območja Julijske Alpe. V njej boš поблиže spoznal gamsa, ki je najbolj značilna žival naših gora. Izvedel boš, kaj vse so v tem letu počeli mladi nadzorniki in kako smo z učenci praznovali 100-letnico prvega slovenskega zavarovanega območja. Zima je čas, ko narava miruje, mi pa se lahko v miru pripravimo na naslednje poletje. Si že slišal za »deževni vrt«, ki lahko nam in živalim pomaga lažje preživeti poletno sušo? O pomenu zelene ureditve okolice naših domov nas uči novi animirani film s starimi prijatelji Bohinjsko ciko, Bovško ovco in Drežniško kozo, ki si ga lahko ogledaš preko povezave v časopisu. Želimo ti, da bi imel skupaj s tvojimi prijatelji v tej zimi dovolj časa za igro v naravi, mogoče nam pa letošnja prinese tudi kaj snega. Samo ne prehrupno, saj veš, živali pozimi počivajo.

Maja Fajdiga Komar
Informacijsko izobraževalna služba
v Javnem zavodu Triglavski narodni park

NARAVA NE POZNA MEJA!

Triglavski narodni park s sosednjim italijanskim Naravnim parkom Julijsko predgorje tvori čezmejno območje Ekoregije Julijske Alpe, ki vključuje površino obeh parkov, na slovenski strani pa tudi Biosferno območje.

kdaj: 21. in 22. maj 2025
kje: Trenta - Soška pot
kdo: več kot 800 učencev 5. razreda Skupnosti šol
kaj: BELARJEVI DNEVI

kdaj: maj-junij 2025
kje: Zgornja Radovna
kdo: najavljene skupine
kaj: POČARJEVA DOMAČIJA

VARSTVO JE OBSTOJ
PROTECTION IS EXISTING

100 LET TRIGLAVSKEGA NARODNEGA PARKA

Triglavski narodni park

ZA VSAKOGAR!

V letu 2024 v Triglavskem narodnem parku, na območju Julijskih Alp in v celotnem slovenskem naravovarstvu obeležujemo 100-letnico podpisa zakupne pogodbe za ustanovitev Alpskega varstvenega parka, predhodnika Triglavskega narodnega parka.

S ŠOLARJI OBELEŽILI STOLETnico IN PODELILI NAGRADE NATEČAJA

Prvo nagrado na likovnem natečaju si je prislužil Danijel Kardoš, na fotografiji z mentorjem Robertom Primcem. / Foto: Tina Dokl

Septembra smo v Infocentru Triglavska roža na Bledu imeli prav posebno praznovanje. Z več kot 70 šolarji iz Skupnosti šol Biosfernega območja Julijske Alpe smo prisluhnili uvodnemu pozdravu Mojce Pintar, odgovorne za okoljsko vzgojo v parku. Ob čudovitih fotografijah smo prisluhnili navdihujoči izvedbi legende o Zlatorogu, ki jo je pripovedoval Jože Andrej Mihelič. Jože je naš upokojeni sodelavec, ki je bil med začetniki okoljske vzgoje v Triglavskem narodnem parku. Posebno vzdušje je pričarala tudi razstava najboljših otroških izdelkov, ki so nastali v okviru likovnega in literarnega natečaja za slovenske šole za naslovom Triglavski narodni park za vse. Na natečaj se je odzvalo 15 slovenskih osnovnih šol s skoraj 100 likovnimi deli.

Vrhunec praznovanja je bila podelitev nagrad najboljšim mladim ustvarjalcem. Prvo nagrado, brezplačen avtobusni izlet za cel razred v eno od slovenskih zavarovanih območij, je osvojil učenec OŠ Poldeta Stražišarja z Jesenic Danijel Kardoš. Njegov razred se je odločil, da obiščejo Regijski park Škocjanske jame, eno najbolj osupljivih naravnih znamenitosti, ki je del Unescove svetovne dediščine.

Stoletnica Triglavskega narodnega parka je priložnost za razmislek o pomenu varstva narave, pa tudi o povezanosti z našimi koreninami in odgovornosti do prihodnjih generacij.

1. NAGRADA: Danijel Kardoš, OŠ Poldeta Stražišarja Jesenice, PPVI - Posebni program vzgoje in izobraževanja: Živa in neživa narava (flomaster in barvica na siv papir)

2. NAGRADA: Sara Čebulc, OŠ Pirniče: Travnik (grafika)

3. NAGRADA: Ruta Kobal, OŠ Draga Bajca Vipava, PŠ Vrhpolje: Družina na Triglav (kolaž papir, flomastri, čopiči, barvice, tempere - slikanje, trganka)

DIPLOMA: Nika Feltrin, OŠ Cerknova: Kozorog (gams)

POSEBNA NAGRADA KOMISIJE: Kevin Jan Cvetko, OŠ Litija, Podružnica s prilagojenim programom: Svobodno srce (lepljenka)

Desno: **Nepozaben izlet v Škocjanske jame**

KVIZ NARAVNIH PARKOV SLOVENIJE

VABIMO VAS, DA SE NAM PRIDRUŽITE V ŠE VEČJEM ŠTEVILU! PRIJAVITE SE PRI SVOJIH UČITELJIH.

Slovenija je zelo vodnata država in pestrost vodnih teles in ekosistemov se odraža tudi v sami biotski pestrosti. Za vas smo tokrat pripravili zanimive in poučne vsebine, ki se nanašajo na vodo. Spoznali bomo tako **ŽIVLJENJE V IN OB VODI** kot tudi vse, kar so ljudje ob njej ustvarili.

SKUPNOST NARAVNIH PARKOV Slovenije
www.naravniparki.si

TRIGLAVSKA ZAKLADNICA

Mladi **NADZORNIK**

V začetku leta smo s »starejšimi« mladimi nadzorniki obiskali predavanje Rožleta Bregarja o Islandiji. Februarja smo se vsi skupaj odpravili na Vogar, aprila smo obiskali Škocjanske jame. Tudi druga polovica leta je bila za mlade, vključene v program Mladi nadzornik, še posebej pestra: delovna akcija v Trenti, poletni tabor na Uskovnici, mednarodni dogodek Mladi na vrhu, obisk pobratene narodnega parka Visoke Ture in sodelovanje na mednarodnem taboru v Walesu.

UREDILI SMO ZAJETEN DEL SOŠKE POTI POD KUGJEVIM SPOMENIKOM

18 mladih nadzornikov se nas je podalo na delovno pustolovščino ob reki Soči! Skupaj smo s peskom nasuli kar 400 metrov poti in jo naredili varnejšo za vse pohodnike, ki obišejo Soško pot. Ob vročem dnevu nam je pri osvežitvi pomagala prijazna gospa Jožica, ki nas je razvajala s hladno vodo. Za nagrado smo se na koncu posladkali s sladoledom in ponosno odpravili domov. Bravo, mladi nadzorniki!

NA TABORU OD NABIRANJA SEMEN DO ODSTRANJEVANJA INVAZIVNIH VRST

Poleti smo Mladi nadzorniki na taboru na Uskovnici raziskovali travnike, nabirali semena in osvajali bližnje vrhove. Odstranjevali smo invazivne rastline in pomagali pri obnovi pašnika na planini Konjščica. Popoldanske dejavnosti so bile namenjene druženju ob družabnih, športnih in poučnih igrah, večere pa smo si popestrili z večernim kinom.

SKUPAJ Z MLADIMI NA VRHU

Letošnja tema dogodka Mladi na vrhu je bila »Alpsko cvetje in žuželke opraševalke«. Spoznavali smo jih na poti do Orožnove kočice na Planini za Liscem. Popoldne smo se z javnim prevozom odpeljali do Bohinjskega jezera, kjer smo uživali v kopanju, še prej pa smo si napolnili želodčke v gostilni Pr' Pristavc.

OBISKALI NARODNI PARK VISOKE TURE (AT)

Tokrat so za vodenje poskrbeli kar mladi, ki so odlično opravili domačo nalogo in predstavili zanimivosti ob poti po Avstriji. Kljub megli, ki je skrbelo za slabo vidljivost na Veliki Klek in ledenik, smo se imeli čudovito. V vasi Ferleiten smo obiskali živalski park in spoznali avtohtone živalske vrste.

VEČ O DOŽIVETJIH MLADIH NADZORNIKOV

MEDNARODNI TABOR v Walesu

V Walesu (Združeno kraljestvo) je v kraju Bryniau Clwyd a Dyffryn Dyrdwy - Clwydian Range and Dee Valley julija potekal mednarodni tabor Mladih nadzornikov v organizaciji Federacije Euro-parc. Tam sta bila tudi naša mlada nadzornika Vida in Jakob v spremstvu mentorice Mojce. Imeli so se super, najbolj pa so pogrešali somentorja Mladih nadzornikov Jerneja.

Po šestih urah čakanja na letališču smo kočno vzleteli. Še dobro, da smo za družbo imeli mlade nadzornike iz Italije.

Vida in Jakob sta vsem udeležencem predstavila naš Triglavski narodni park.

Izdelali smo vrečke z motivom zaščitene ptice škurh.

Pohod na grič, na katerem stoji graščina. Na vrhu smo naredili še eno skupinsko sliko.

Hribi v Walesu niso niti približno tako visoki kot v Sloveniji.

Na 20. mednarodnem taboru je gostovalo 30 mladih iz 16 zavarovanih območij iz 10 različnih držav.

Jakob s kosom češkega kruha v roki. Poskušali smo jediti, značilne za države, iz katerih prihajamo. Mi smo prinesli potico.

Vida z venčkom iz waleške trave na glavi.

Prijateljstva smo tkali ob tabornem ognju, ob petju pesmi in peki penic pod zvezdnatim nebom.

Na taboru smo tudi delali: odstranjevali smo invazivne vrste, praprot, urejali poti, pobirali smeti, popravljali suhozide, sekali iglavce ...

Okolico smo spoznavali peš, z vlakom in po vodi. Najbolj zabaven del je bil rafting. Vsi smo bili premočeni.

V dobri družbi je tudi pobiranje odpadkov zabavno.

Obnavljali smo stare kamnite zidove - suhozide.

Hodili smo skozi zelo slikovito pokrajino z veliko borovnicami. Sladkali smo se tudi z vročo čokolado in sladoledom.

PO TRANSVERZALI Z JAKOBOM J. KENDO

Festival Brati gore Sprejem novih članov

ALPENKONVENTION
CONVENTION ALPINE
ALPSKA KONVENCIJA
CONVENZIONE DELLE ALPI

Mednarodni dan gora je priložnost za sprejem novih kandidatov, ki se želijo pridružiti brezplačnemu programu mladih poznavalcev ter skrbnikov narave in kulturne dediščine edinega narodnega parka v Sloveniji, imenovanem Mladi nadzorniki. Zato **11. decembra 2024, ob 18. uri, vabljeni vsi v Infocenter Triglavsko roža Bled**, da zabeležimo vaše zanimanje in vas lahko v naslednjem letu povabimo k sodelovanju!

POIDI Z NAMI

Novo člane sprejemamo na mednarodni dan gora, 11. 12.

POBRATENA NARODNA PARKA

pogovor z rangerji iz Amerike

Triglavski narodni park in Narodni park Crater Lake iz Združenih držav Amerike sodelujeta že več let. Pravimo, da sta pobratena. V mesecu maju je v Slovenijo prišlo 6 predstavnikov ameriškega narodnega parka Crater Lake. V Triglavskem narodnem parku so solidarno pomagali obnoviti dve pohodniški poti, ki sta bili precej poškodovani v lanskih poplavah. Obnovili so pot skozi Pokljuško sotesko in Soško pot. Intervju, ki ga je opravila mlada nadzornica Vida, je potekal v času njihovega bivanja v Sloveniji.

V čem sta si podobna Triglavski narodni park in Crater Lake? V čem se razlikujeta?

Andrew Hoeg: Podobnosti med parkom Crater Lake in Triglavskim narodnim parkom je skoraj toliko kot razlik. Oba parka sta čudovita in mirna. V obeh parkih je bujno rastlinstvo. Gore v obeh parkih in zunaj njih pa jemljejo dih.

V naših podobnostih vidimo tudi razlike. Zaradi naše geografske lege, ki se nahaja vzhodno od Kaskadnega gorovja, imamo v našem parku zelo malo padavin. Večino vlage dobimo z zimskim sneženjem (ki se začne septembra in se nadaljuje do maja, čeprav sem videl sneg tudi julija in avgusta!). Ta sneg je pomemben vir vode v poletnem času. Nekatere rastline, ki so se prilagodile tako raznolikemu okolju, so: bor ponderosa, rdeča jelka shasta, naš ogroženi beli bor in na stotice

ne alpskih divjih rož, ki zgodaj cvetijo in prav tako zgodaj odmrejo.

Vrhovi okoli parka Crater Lake in vsa okoliška območja so nastali zaradi vulkanske dejavnosti. Vsi vrhovi naše obale so mirujoči vulkani. Jezero je bilo nekoč 13 000 metrov visok vulkan, ki je izbruhnil in se zrušil vase ter ustvaril globoko kaldero. Skozi stoletja se je ta kaldera napolnila z dežjem in taljenjem snega in ustvarila najgloblje jezero v Združenih državah Amerike. Ker ni rek, ki bi odlagale usedline, je voda tako zelo čista. Jezero je odvisno od več kot 40 metrov (!) snežnih padavin vsako leto. Tako kot Triglav je tudi park Crater Lake poseben kraj, za njegovo zaščito so se ljudje v preteklosti močno borili, zagotovo se bodo borili tudi v prihodnje. Poslanstvo našega narodnega parka je: "... ohraniti neokrnjeno naravo za to in prihodnje generacije ..."

Kaj vam je najbolj všeč v Triglavskem narodnem parku?

Rory Walker: Pri Triglavskem narodnem parku mi je najbolj všeč osupljiva lepota, ki je prisotna povsod, tako v naravi kot pri ljudeh. Od slovenske arhitekture in prijaznih ljudi v Triglavskem narodnem parku, ki obstajajo v harmoniji, do številnih naravnih čudes, raztre-

SOLIDARNOST pomeni, da si pomagamo, ko kdo potrebuje pomoč. To pomeni, da smo prijazni in skrbimo drug za drugega, tudi če sami od tega nimamo nobene koristi.

Moje ime je Andrew Hoeg. Sem nadzornik za vzdrževanje poti v narodnem parku Crater Lake. Svojo poklicno pot v službi parka sem začel pozneje v življenju, potem ko sem najprej služil v vojski in nato obiskoval kolidž/univerzo, na kateri sem specializiral okoljsko etiko. Kot večina stalnih zaposlenih v nacionalnih parkih sem bil več let sezonski delavec, ki je v vsakem parku delal le 4-6 mesecev, pri čemer sem med parki prehajal med poletnimi in zimskimi sezonami. Moja prva sezona v parku Crater Lake je bila leta 2017. Dve poletji sem delal kot vodja ekipe, preden sem sprejel sedanje delovno mesto nadzornika poti - odgovoren sem za vzdrževanje 93 milj poti in struktur poti - ugotavljanje pomanjkljivosti, oblikovanje projektov za odpravo teh pomanjkljivosti, zagotavljanje financiranja ter zaposlovanje in usposabljanje ekip, ki bodo vsako poletje odšle opravljati potrebno vzdrževanje.

Pred vstopom v Pokljuško sotesko.

TRIGLAVSKI NARODNI PARK

NARODNI PARK CRATER LAKE

senih po parku. Obožujem arhitekturo, zato se navdušujem nad čudovito izdelavo teh stavb. Kar zadeva samo deželo, je neverjetno, koliko pokrajin je strnjениh na tem območju. Hvala sem, da sem bil lahko del tega neverjetnega sodelovanja med Triglavskim narodnim parkom in parkom Crater Lake.

Kako je videti vaš delovni dan v Sloveniji? Katero delo je najzahtevnejše?

Peter Harrison: Vsak dan v Slove-

niji se je izkazal za precej razburljivega! Vsako jutro se naša ekipa najprej zbere na zajtrku v Infocentru Triglavska roža Bled. Ob dobrem obroku se pogovorimo o vremenski napovedi za dan in oblikujemo načrt za delo. Oblikovanje načrta nam omogoča prihranek časa na delovišču. Po zajtrku naložimo opremo v vozila in se na hitro ustavimo v trgovini z živili, da kupimo prigrizke, vodo in hrano. Med delom je vedno pomembno, da smo nahranjeni, da ostanemo budni in se izognemo dehidraciji in utrujenosti.

Nato prispemo na izhodišče poti. Med raztovarjanjem orodja in opreme iz tovornjakov in kombijev še enkrat pregledamo dnevni načrt in si vzamemo čas za raztezanje in pripravo telesa na pohod do delovišča. Zlasti pri vzdrževanju poti je raztezanje zelo hiter in pomemben način za prebujanje utrujenih mišic in preprečevanje obrabe telesa. Vsakdo vzame orodje in hrano za ekipo. Med orodji, ki smo jih do zdaj uporabili na Triglavu, so lopate, krampi, kamnite palice, kladiva, samokolnice, motorne žage in drugo. Poleg tega smo na gradbišču prenašali lesen material.

Prihod na gradbišče je zaradi nestabilnega vremena vsak dan videti drugače.

Ekipa Narodnega parka Crater Lake ob Soški poti

EKIPO NARODNEGA PARKA CRATER LAKE SO SESTAVLJALI: Rory Walker, Han Clifford - pomočnica vodje del na parkovnih poteh, Andrew Hoeg - nadzornik vzdrževalnih del na parkovnih poteh, Kyle Linden - vodja dela na parkovnih poteh, Adam Heller in Peter Harrison.

V Pokljuški soteski to pomeni, da smo ob lepem vremenu delali v soteski, ob deževju pa na varnem območju pod sotesko.

Tako kot delovišče se tudi delo vsak dan spreminja. Gradili smo mostove, gradili stopnice iz kamnja in lesa ter izboljšali koridor poti za lažjo uporabo obiskovalcev. Čeprav vsa ta dela predstavljajo svojevrsten izziv, je bilo naše glavno in najzahtevnejše delo preusmerjanje reke, da ne bi bila na poti. Po lanskih velikih poplavah je bila prejšnja pot razdejana in težko prehodna. Veliki hlodi, skale in drugi naravni materiali so ustvarili jezove, ki so vodo usmerjali na pot in stran od rečne struge. Da bi razmejili pot od rečne steze, smo prestavili veliko skal vseh velikosti, da bi zgradili zidove in zgradili pot za obiskovalce. Razbili smo jezove, da je

voda lahko ponovno tekla in zgradili obračališča, da smo vodo usmerili okoli poti. Pri tem je najtežji del našega dela premikanje velikih skal, ki zahteva veliko moči!

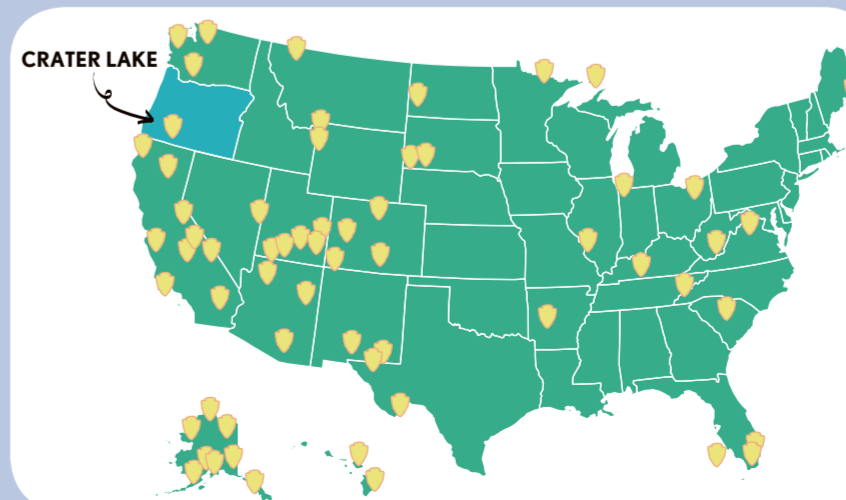
Kaj ste videli v Sloveniji? Kaj vam je bilo v Sloveniji najbolj všeč?

Adam Heller: S sodelavci Triglavskega narodnega parka smo si ogledali veliko Slovenije. Obiskali smo Pokljuško sotesko, Blejski grad, Ljubljanski grad, Prirodoslovni muzej, Bohinj in Ljubljano ter številna druga čudovita naravna območja. Imeli smo tudi veliko priložnosti, da smo poskusili lokalno in tradicionalno hrano in pijačo, ki je bila vsa neverjetna.

V Sloveniji mi je najbolj všeč predanost ljudi ohranjanju ne le naravnih

ZDA IMA 63 NARODNIH PARKOV

Američani osebo, ki ji je zaupano varovanje in ohranjanje zaščitenih območij, imenujejo **RANGER**. Pri nas v Sloveniji pa uporabljamo izraz **NARAVOVARSTVENI NADZORNIK**.

Bralce časopisa vabimo, da v kopni sezoni in primernih vremenskih razmerah obe poti, Soško pot ter po Pokljuški soteski, obiščejo!

VEČ INFO

Pokazali smo jim tudi posebnosti našega narodnega parka.

območij, temveč tudi njihove kulture in tradicije. Vsi iz Slovenije so tako ponosni na svojo državo in način življenja, zato se zelo trudijo, da bi ga ohranili in prenesli na druge. Zelo zanimivo je videti, kako Slovenci in narava sobivajo na tak način.

Naš narodni park so lani poškodovale poplave. Katere naravne nesreče so lani poškodovale narodni park Crater Lake?

Kyle Linden: Rekel bi, da so bili požari, ki smo jih doživeli na zahodni obali Severne Amerike, naša največja naravna nesreča v lanskem letu. Zaradi rekordne suše so bili naši gozdovi ranljivi za gozdne požare. Da bi zaščitili naš park in skupnosti, ki ga obkrožajo, smo začeli izvajati ukrepe za zmanjšanje posledic gozdnih požarov na tem območju. To vključuje začetek majhnih, nadzorovanih požarov, kot jim pravimo. Območja na-

merno požigamo v bolj deževnih obdobjih leta, tako da obstaja manjša verjetnost, da bodo zagorela v sušnem poletnem obdobju.

Slovenija ima le en narodni park. Koliko jih je v ZDA?

Han Clifford: Crater Lake je le eden od 63 narodnih parkov v ZDA. Ne samo to, Služba za narodne parke upravlja tudi številne druge narodne spomenike, zgodovinska območja, morske obale in številna druga javna zemljišča v državi. Crater Lake obišče več kot 700.000 obiskovalcev letno! Nekatere narodne parke v ZDA obišče še več ljudi: Denali na Aljaski, Dolino smrti v Kaliforniji in Yellowstone v Wyomingu, Montani in Idaho. Za sezonskega delavca ali delavko na parkovnih poteh je vznemirljivo, da lahko obišče in dela v toliko čudovitih krajih v Združenih državah Amerike.

NAŠA DRAGOCENA POMOČ pisani družčini na domačem vrtu

Majda Odar, Javni zavod Triglavski narodni park

PODNEBNE
SPREMEMBE

»Pozimi narava počiva« pravijo starši, stari starši, učitelji in še marsikdo. To velja še posebej za vegetacijo. Drevesa izgubijo liste, travniške in druge zelne rastline odmrejo. Zima je ključna za pripravo na začetek ponovne rasti v spomladanskem času in zato primeren čas, da načrtujemo morebitne novosti na naših domačih vrtovih.

V sako poletje se razveselimo domačih vrtnih dobrot, naj bo to sadje ali zelenjava (da, tudi zelenjava je dobrota ☺). Res je, da se (še posebej odrasli) dostikrat jezimo nad vrtnimi »škodljivci«, saj jim gredo vrtno dobroto v slast prav tako kot nam. Ampak, naš vrt je mnogo več kot prizorišče tekmovanja »kdo bo koga oziroma kdo bo prvi«. Je dom številnih rastlinskih in živalskih prebivalcev, ki jih niti ne opazimo, kaj šele prepoznamo – to so divjeraste rastline in prostoživeče živali. Če samo pomisliš, koliko je na svetu vrto in koliko takšnih rastlin in živali na njih prebiva, je jasno, da ogromno. Vse te številne rastline in živali imajo pomembno vlogo pri ohranjanju biotske raznovrstnosti. Še več! Še posebej rastline so tiste, ki poleti pomagajo nam in živalim, da vrt ostaja primerno bivališče, ki uspešno premaguje visoke temperature in daljša sušna obdobja. Pomembno pa je, da rastlinam – tako divjeraslom kot gojenim oziroma kulturnim – omogočimo najboljše pogoje za rast.

Letošnje poletje je bilo zelo sušno. V primerjavi z lanskim (se še spomnite obsežnih poplav?) je bilo letos padavin v juliju in avgustu precej manj. Merilna postaja na Voglu je letos avgusta namerila zgolj 62,4 mm padavin, v letu 2023 pa kar 494,1 mm – skoraj 8x več! Letošnji avgust velja za najbolj vroč mesec od začetka meritev! V rastni dobi je bilo pomanjkanje padavin očitno, mnogo rastlin na velikih kmetijskih površinah je utrpelo precejšnje pomanjkanje vode. Strokovnjaki pravijo, da podnebne spremembe za območje Slovenije zagotovo prinašajo višje povprečne temperature, hkrati pa tudi več padavin – ki pa ne bodo razporejene enakomerno – nasprotno – v krajšem obdobju bodo ti nalivi obilnejši. Za kmetijstvo in posledično naše domače vrtničarstvo to pomeni, da so sušna obdobja v vročih poletnih mesecih zelo verjetna, padavinska voda pa – še posebej shranjena – zelo dragocena.

KLIMATOLOŠKA POSTAJA VOGEL	VIŠINA PADAVIN V MM
avgust 2024	62,4
avgust 2023	494,1

Tebi in tvojim staršem predlagamo, da do naslednjega poletja (ki bo zagotovo dolgo in vroče, verjetno pa ponovno tudi sušno) domači vrt naredite prijaznega za vse male rastlinske in živalske prebivalce (tiste, ki jih že poznate in tiste, ki jih še ne ☺). Na sliki je nekaj predlogov. Nekateri so zelo enostavni, kot na primer redna košnja zgolj na delu vrta in visoka trava drugod – visoka trava bo pripomogla k blaženju visokih poletnih temperatur

pri tleh. Tudi lepo postavljen in zgledno vzdrževan trohneči les velja za senčno in vlažno zavetje številnim (majhnim) bi-tjem. Tistim, ki jim ustreza bolj suho, a vseeno senčno okolje, odlično zavetje nudi skalnjak. Če je na vrtu dovolj prostora, ti priporočamo zasaditev drevesnih vrst – drevesa so izvrstna pomoč pri ustvarjanju senčnega prostora in zadrževanju vlage. Velja pa razmisliti tudi o shranjevanju dragocene padavinske vode – lahko v obliki podzemnih ali nadzemnih zbiralnikov deževnice ali pa v obliki deževnega vrta.

KAKO DELUJE DEŽEVNI VRT?

Avtohtone rastline

Domače rastline so prilagojene lokalnim razmeram in jih je enostavno vzdrževati, ko se enkrat ukoreninijo. Poleg tega privabljajo ptice, metulje in druge oprasovalce.

Globoke korenine

Rastline z globokim koreninskim sistemom spodbujajo vpijanje vode in pomagajo absorbirati hranila.

Pregrada

Pregrada zadržuje vodo v vrtu med močnim deževjem.

Žlebovi in odtočne cevi

Pomagajo pri usmerjanju deževnice z vaše strehe v deževni vrt.

Deževni vrt je vrt, ki je zasajen v majhni vdolbini (lahko naravni ali umetno narejeni) na delu vrta, ki zbira padavinsko vodo (dež in stopljeni sneg) in ji omogoča, da se bolje vpije v tla. Name-njen je začasnemu zadrževanju in vpijanju deževnice, ki odteka s streh, teras ali trate. Rastline, zasajene v deževnem vrtu, so lahko kulturne ali divje rasle – v vsakem primeru bodo v poletni vročini nudile znosno zavetje malim živalim, skoraj zagotovo pa bodo imele – tako rastline kot živali – na voljo več vlage kot tiste izven deževnega vrta.

Sodelavci Javnega zavoda Triglavski narodni park smo na enem mestu (v okviru projekta FRACTAL ...) zbrali enostavne in bolj zahtevne predloge za domači vrt, ki predstavljajo boljše pogoje za življenje tistih rastlin in živali, ki jim naš vrt predstavlja dom, pa čeprav ni nujno, da jih mi v vsakdanjem življenju opazimo oziroma jim posvečamo našo »vrtinarsko« pozornost. In zima je ravno pravi čas, da se skupaj s starši lotiš snovanja, spomladi pa dela na domačem vrtu. V poletnem času boste – tako tvoji družinski člani kot vsa ostala bitja okoli vašega domovanja – lahko uživali v varnem, senčnem in če bo potrebno – tudi v vlažnem okolju.

ANIMIRANI FILM

Zelena infrastruktura

V idilni podeželski soseski se mirno življenje spremeni, ko novi sosed Oskar postavi moderno hišo in ustvari sterilno okolje brez življenja. Kljub želji, da bi privabil ptice, njegovi sodobni pristopi odpovejo, medtem ko sosedin vrt buhti od življenja. Poglej kako Oskar s pomočjo Krave, Kozla in Ovce, ki mu pokažejo pomen ohranjanja dreves, naravne raznolikosti in zelene infrastrukture, preoblikuje svoj vrt v cvetočo oazo, polno živali.

ŠE VEČ IDEJ ZA
DOMAČI VRT NAJDEŠ NA
www.tnp.si

SUPERTETA INTEGRITETA Iskrenost šteje

Učenci, med njimi Sara, Beno in Aleks, so se vrnili s šolskega izleta v Triglavski narodni park. Učiteljica slovenščine gospa Spisek jim da nalogo, da napišejo poročilo o izletu s poudarkom na tem, kako so prispevali k varovanju okolja: »Otroci, prosim, da v par stavkih napišete, lahko tudi narišete poročilo o tem, kaj ste počeli na izletu v Triglavskem narodnem parku, kaj ste se naučili o varovanju okolja in kako ste sami prispevali k temu.«

Otroci se takoj lotijo poročil. Aleks je osredotočen na pisanje skupaj s sosedo, medtem ko se Sara in Beno, ki sta skupaj v paru, nervozno spogledujeta. Oba se spomnita, kako je Sara Bena prepričala, da je brcnil pločevinko v grm.

Beno prišepne Sari: »Kaj boš naredila? Če napišeš resnico, da sva metala pločevinke, ne bo dobro ...«

Sara se takoj znajde: »Kaj pa, če na-

piševa, da so otroci iz druge šole metali pločevinke, midva sva jih pa pobirala? Saj na koncu sva jih res in učiteljica ne bo nikoli izvedela cele zgodbe.«

Beno se spet takoj strinja: »Mogoče je to res najlažje.«

Tako se lotita pisanja lažnega poročila. Kar naenkrat pa zaslišita glas, ki prihaja bolj od znotraj kot od zunaj: »Golju-fanje in laganje nista nikoli dobra ideja.«

Sara pomisli: »Če poveva po pravici, bova dobila podpis in bodo doma hudi!«

Zagleda lik Supertete Integritete, ki kot resnična stoji ob šolski klopi in zasliši njen glas: »Razumem, da se zdi ta »mala laž« v tem trenutku lažja, vendar ima lahko veliko hujše posledice, kot če povesta po resnici. Ko bodo ostali ugotovili, da lažeta, vama nikoli več ne bodo verjeli in zaupali. Če pa sprejmeta odgovornost za to, kar sta naredila, s tem pokazeta pogum, obenem pa bodo tudi vsi videli, da

vama lahko zaupajo.«

Sara si že predstavlja, kaj bi se zgodilo, če bi napisala lažno poročilo: učiteljica bi njo in Bena pohvalila, ker sta pobirala smeti za drugimi, medtem ko bi ostali sošolci vedeli, da lažeta. Sledili bi grad pogled, Aleks bi bil res jezen nanju.

Beno pa si predstavlja razočarana, bolj žalostna kot jezna starša. Odloči se in napiše: »Med izletom sem brcnil pločevinko, ker se mi je to zdelo zabavno. Zavedam se, da bi moral ravnati drugače. Se opravičujem.«

Sara k poročilu pripiše: »... in to je bila moja slaba ideja. Od zdaj naprej bom bolj pazila, da se bom odločala pravilno in odgovorno, saj ima vsaka moja odločitev posledice zame in za druge ljudi.«

Ko to napišeta, se zaskrbljeno spogledata.

Superteta Integriteta, ki še vedno samo njima vidna stoji ob klopi, pa zadovoljna pripomni: »Poštenost je lastnost pogumnih. Pogumni ljudje vedno naredijo to, kar govorijo in kar je prav, tudi ko nihče ne gleda. Poštenost je moja prijateljica, superjunakinja, ki ti pomaga biti dober in pravičen do drugih.«

Beno in Sara predata svoje poročilo učiteljici, ki ga pregleda in se nasmehne: »Cenim vajino iskrenost. Vsi delamo napake, ampak priznanje napak in pripravljenost, da se iz njih učiš, sta znak močnega in pogumnega človeka.«

Ko si Sara in Beno upata dvigniti osramočeni pogled, vidita, da se jima prijazno nasmiha tudi Aleks.

Vsi v razredu so se naučili pomembne lekcije, da so pravičnost, poštenost in odgovornost lahko naše dobre sopotnice, ki nas vedno vodijo po pravi poti. Čeprav pravilno ravnanje ni vedno najlažja, se na koncu vedno splača. Poštenim osebam ljudje zaupajo in jih spoštujejo.

Prvi del
zgodbe najdeš
na Triglavski
zakladnici.

Integriteta pomeni, da smo pošteni in držimo svoje obljube, tudi če nihče ne gleda. To pomeni, da delamo prave stvari, ker vemo, da so pravilne, ne zato, ker nas kdo sili ali opazuje.

KPK REPUBLIKA SLOVENIJA
KOMISIJA ZA PREPREČEVANJE KORUPCIJE
INTEGRITETA | ODGOVORNOST | TRANSPARENTNOST

NAJDI 10 RAZLIK NA SPODNJIH SLIKAH

Rešeno križanko pošlji do konca februarja 2025 na naslov skupnost.sol@tnp.gov.si. Prvih pet bo prejelo lepe nagrade.

Zabavno in poučno KRIŽANKA

i

UPORABNE INFORMACIJE

TRIGLAVSKI
NARODNI PARK
www.tnp.si

Sledite nam

FOTOGRAFIJA NA NASLOVNICI
Gams • dr. Mila Krafel

TRIGLAVSKI NARODNI PARK

BESEDILA
Maja Fajdiga Komar
Tilen Heberle
Ana Marija Kunstelj
Jernej Legat
Majda Odar
Mojca Pintar
Florijan Tišler
Nina Wabra Jakič

IZDAJATELJ
Triglavski narodni park
Ljubljanska cesta 27
4260 Bled, Slovenija
T: 04 578 02 00
E: triglavski-narodni-park@tnp.gov.si
www.tnp.si

ZANIJ
Dr. Tit Potočnik
direktor Triglavskega
narodnega parka

BLED, NOVEMBER 2024

NAKLADA
10.000 izvodov

RISBE
Invida d.o.o.
Maja Fajdiga Komar
Aleš Pičulin
Mojca Pintar

AVTOR ZEMLJEVIDA
Jaka Modic

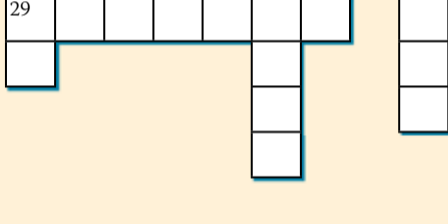
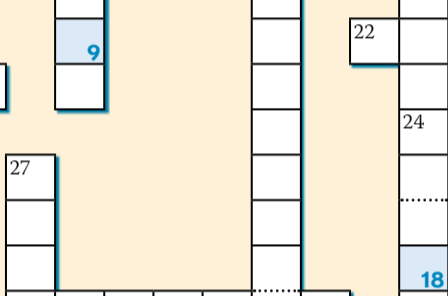
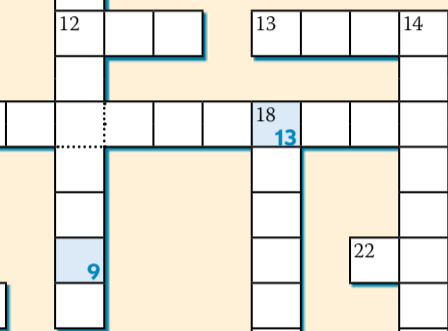
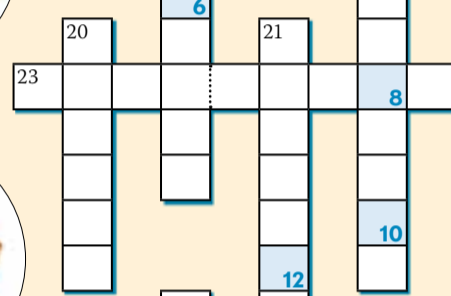
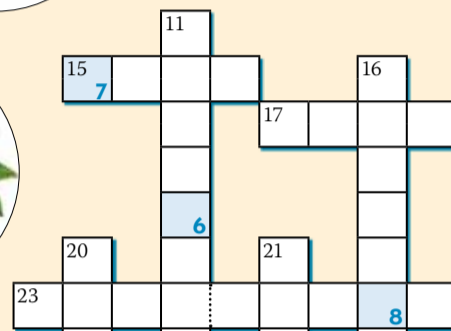
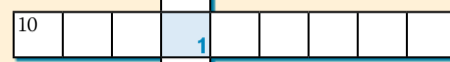
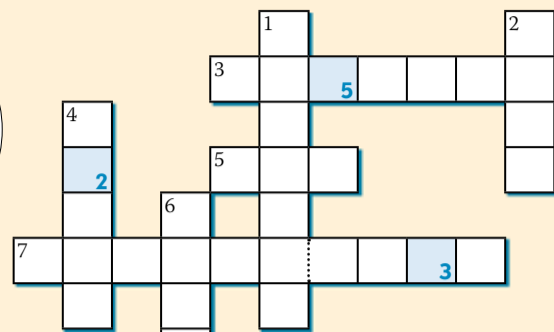
FOTOGRAFIE
Arhiv JZ TNP
Florijan Tišler
platforma Pixabay
platforma Freepik

LEKTURA
Barbara Žviric

UREDILA
Mojca Pintar

OBLIKOVNA ZASNOVA
Barbara Bogataj

POSTAVITEV IN TISK
Gaya d.o.o.

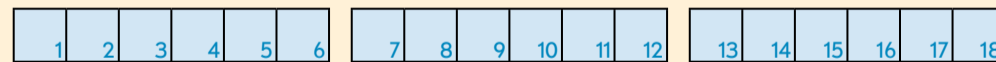
VODORAVNO:

3. kraj v TNP, blizu Tolmina, kjer stoji cerkvena, zgrajena med 1. sv. vojno, **5.** divje živali ga posebno v zimskem času zelo potrebujejo, **7.** gora, ki je hotela biti višja od Triglava, **10.** slika 10, **12.** slap na reki Radovni, **13.** skupina našemljenih fantov, ki ob novem letu hodijo od hiše do hiše v Bohinju, **15.** slika 15, **17.** lahko jo dobiš, če se brez sončnih očal izpostavljaš soncu in snegu, **22.** do njega lahko pride ob obilnem sneženju, **23.** slika 23, **24.** Biosferno območje v JV delu Slovenije, **29.** vrsta divje koze, ki so jo v naše Alpe naselili ljudje, **30.** droben hrošč, podlubnik.

NAVPIČNO:

1. tujka za življenjski prostor, **2.** slika 2, **4.** **5.** najvišji vrh v naših Julijskih Alpah, visok 2601 m, **6.** avtohtona pasma domačih živali v Triglavskem narodnem parku, **8.** slika 8, **9.** slika 9, **11.** levi pritok Soče pod Prisankom in Razorjem, z ozkimi koriti, **14.** gorska žival, ki je pozimi bele barve, **16.** snežinke imajo obliko tega geometrijskega lika, **18.** največja ptica naših gora, **19.** štirna ali..., **20.** slika 20, **21.** žival, ki spretno pleza po drevju in obožuje lešnike, **25.** izvir Save Dolinke, **26.** trdnjava ob Koritnici, blizu Bovca, **27.** slika 27, **28.** slika 28.

SKUPNO GESLO: Črke v označenih poljih prepisi na ustrezna mesta spodaj!

V 9. številki otroškega časopisa smo vas pozvali, da nam zastavite zanimivo vprašanje o našem parku. Sodelavci Triglavskega narodnega parka odgovarjajo:

ALI VEŠ ...

Luka sprašuje: V zadnjem času se veliko govori o napadih volkov in medvedov. Starši vedno, ko kam gremo, »težijo«, da se je treba zaščiti pred klopi in komarji. Zanima me, katera žival v naših gozdovih je najbolj »nevarna«?

Čeprav se ljudje pogosto bojimo velikih zveri, kot so medvedi in volkovi, ti niso tako nevarni, kot si morda mislimo. Medvedi letno napadejo le v enem do dveh primerih, večinoma takrat, ko se počutijo ogrožene ali branijo mladiče. Volkovi in risi pa se človeku raje izognejo – napad volka v Sloveniji ni bil

zabeležen že več kot sto let. Najnevarnejše živali se nam zaradi videza zdijo zveri in kače. V gozdu jih je težje opaziti, ker se bojijo ljudi, bolj kot mi njih, in se raje skrijejo.

Med najbolj nevarne živali v naših gozdovih res sodijo drobne žuželke, kot so klopi. Čeprav so drobni in komaj vidni, lahko klopi povzročijo resne bolezni, kot sta klopni meningitis in borelioza, ki zahtevata zdravljenje in povzročata dolgotrajne težave. Letno klopi okužijo približno 150 ljudi, kar je bistveno več od primerov napadov večjih živali. Prav tako se lahko v visokogorju srečamo s strupenimi kačami, kot sta navadni gad in modras, katerega ugriz lahko povzroči hude reakcije, ven-

dar je smrtnost zelo redka – le približno dva težja primera zastrupitve letno.

Vsaka žival ima v gozdu svojo vlogo, in večina se ljudi boji ter se raje umakne. Tako da če upoštevamo osnovne varnostne ukrepe, kot je uporaba zaščite proti klopi in pazljivost, lahko brez skrbi uživamo v gozdnih raziskovanjih.

Če imaš tudi ti vprašanje, ki se navezuje na živali, rastline, kamnine, na vse, kar je v parku, nam ga pošlji na skupnost.sol@tnp.gov.si ali na Triglavski narodni park, Ljubljanska 27, 4260 Bled. Odgovor boš lahko prebral v eni od naslednjih številki otroškega časopisa.

